

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Osoby blízké a vědomost o úmyslu dlužníka zkrátit věřitele v případě vyvedení majetku do svěřenského fondu

V soudní praxi přibývá případů týkajících se neúčinnosti právních jednání, jejichž předmětem je majetek vyčleněný dlužníky do svěřenských fondů. Insolvenční i civilní soudy tak čelí otázce, zda lze analogicky aplikovat institut osoby blízké dle § 22 odst. 2 občanského zákoníku[1] a s tím související skutkové podstaty relativní neúčinnosti dle občanského zákoníku a neúčinnosti dle insolvenčního zákona i na svěřenský fond, a pokud ano, u jakých osob posuzovat vztah osob blízkých a vědomost o úmyslu dlužníka zkrátit věřitele.

Právní rámec osoby blízké

Dle § 22 odst. 1 občanského zákoníku jsou osobami blízkými příbuzní v přímé linii, sourozenci, manželé nebo registrovaní partneři a další osoby, pokud mezi nimi existuje poměr rodinný nebo obdobný. Pokud zákon stanoví k ochraně třetích osob zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému mezi osobami blízkými, platí tyto podmínky dle druhého odstavce téhož ustanovení i na právní jednání mezi právnickou osobou a členem statutárního orgánu nebo tím, kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti.

U sporů o odpůrčích žalobách, jejichž účastníkem je svěřenský fond, resp. svěřenský správce, který je v takových sporech pasivně věcně legitimován, vyvstává otázka, zda je možné úpravu osob blízkých aplikovat i na svěřenské fondy a u jakých osob se vztah osob blízkých posuzuje.

Zakladatel jako osoba blízká

Jsem toho názoru, že vztah osob blízkých dle § 22 odst. 2 občanského zákoníku se analogicky uplatní i v případě svěřenského fondu a měl by být posuzován primárně mezi zakladatelem, který je dlužníkem, a samotným svěřenským fondem. Jinými slovy, zakladatel (dlužník) je osobou blízkou svěřenskému fondu.

Jakkoli není svěřenský fond právnickou osobou a nemá právní osobnost, jde ve své podstatě o právní uspořádání, které vzniklo z vůle zakladatele svěřenského fondu. Ten má pak dle zákona významné postavení a řadu oprávnění, zejména:

- **je jedním ze skutečných majitelů svěřenského fondu,**[\[2\]](#)
- **jmenuje a odvolává svěřenského správce,**[\[3\]](#)
- **vydává statut fondu** a tím nastavuje jeho organizační strukturu a pravidla správy,[\[4\]](#)
- **vykonává dohled** nad správou fondu,[\[5\]](#)
- má právo **navrhovat soudu omezení či příkázání jednání svěřenského správce,**[\[6\]](#)
- může určovat či jmenovat **obmyšleného**.

Ačkoliv zakladatel svěřenský fond formálně nevlastní ani nespravuje, má na jeho řízení a správu zásadní faktický vliv. Je jedním z jeho skutečných majitelů a prostřednictvím pravomocí, jako je jmenování či odvolání správce, samotného statutu a dalších nástrojů může zakladatel svěřenský fond efektivně ovlivňovat. Jelikož je zakladatel jedním ze skutečných majitelů svěřenského fondu a zároveň osobou, která tento fond fakticky ovládá, musí být již proto ve smyslu § 22 odst. 2 občanského zákoníku osobou svěřenským fondům blízkou.

K obdobnému závěru dospěl i Vrchní soud v Praze v rozhodnutí ze dne 29. 7. 2024, č.j. 103 VSPH 23/2024-170, kde uzavřel, že *„Byť svěřenský fond nemá právní osobnost, je v dané věci nutné posuzovat - z hlediska otázky, zda se jedná o osoby blízké - vztah mezi dlužníkem a svěřenskými fondy. Svěřenský správce je totiž pouze procesně pasivně legitimovanou osobou a jeho vztah k dlužníkovi proto není rozhodující. Opačný výklad by umožnil „beztrestné“ vyčlenění (či „ukrytí“) majetku do svěřenského fondu tím, že by zakladatel jmenoval správcem osobu neobeznámenou se svými majetkovými poměry. V rámci racionálního uspořádání vztahů je proto na místě - byť svěřenský fond není právnickou osobou - při hodnocení vztahu mezi dlužníkem a svěřenským fondem analogicky aplikovat § 22 odst. 2 občanského zákoníku.“*

Soud tak dle mého názoru správně odmítl formální přístup, který by vztah osoby blízké zúžil pouze na vztah k svěřenskému správci - právě proto, aby se zabránilo účelovému vyvádění majetku ze sféry dlužníka bez možnosti věřitelského zásahu.

Vědomost o úmyslu dlužníka

Pokud bylo zkracující právní jednání učiněno ve vztahu k osobě blízké, ze zákona se v případě relativní neúčinnosti dle § 590 odst. 1 písm. c) občanského zákoníku a úmyslně zkracujícího právního úkonu dle § 242 insolvenčního zákona předpokládá vědomost druhé strany o úmyslu dlužníka zkrátit takovým jednáním věřitele. Otázkou však je, ve vztahu k jaké osobě má být taková vědomost zkoumána, resp. vyvrácena.

V případě analogické aplikace úpravy osob blízkých na svěřenské fondy se jedná o specifickou situaci, kterou je vhodné řešit tak, že vědomost o úmyslu i samotný úmysl bude zkoumán u zakladatele (dlužníka).

Zakladatel je skutečným majitelem svěřenského fondu a osobou, která svěřenský fond vyčleněním majetku vytvořila^[7]. Majetek je do svěřenského fondu „vkládán“ v době, kdy svěřenský fond ještě nemá svěřenského správce (ten se pověřuje zpravidla „až“ ve stejné listině, jakou se do svěřenského fondu majetek vkládá). Vědomost o úmyslu tak není možné z podstaty věci posuzovat u svěřenského správce, ale je nutné ji zkoumat právě u zakladatele.^[8] V takovém případě by byla vědomost o úmyslu (pokud existoval úmysl) bez dalšího dána, neboť by se posuzovala u stejné osoby.

V určitých případech může být vhodné zkoumat vědomost o úmyslu u obmyšleného, osoby, která má obdržet plnění ze svěřenského fondu a která v mnoha případech bývá osobou blízkou zakladateli (např. jeho potomkem).

Závěr

Zakladatel svěřenského fondu je jedním ze skutečných majitelů svěřenského fondu a osobou tento fond podstatně ovlivňující. Je proto namístě na něj analogicky aplikovat § 22 odst. 2 občanského zákonu a považovat jej za osobu blízkou svěřenskému fondu. Případná vědomost druhé strany o úmyslu dlužníka zkrátit vyčleněním majetku do svěřenského fondu věřitele by pak měla být zkoumána vzhledem ke specifiku situace ve vztahu k samotnému zakladateli, potažmo obmyšlenému. V případě zakladatele by se tak de facto jednalo o nevyvratitelnou domněnku.

Mgr. Hana Treutlerová
Advokátka

AegisLaw

Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o.

Jungmannova 26/15
110 00 Praha 1

Tel: +420 777 577 562
Email: office@aegislaw.cz

[1] Zákon č. 89/2012, občanský zákoník („občanský zákoník“).

[2] Viz § 6 odst. 3 zákon o evidenci skutečných majitelů.

[3] Viz § 1455 občanského zákoníku.

[4] Viz § 1452 občanského zákoníku.

[5] Viz § 1463 občanského zákoníku.

[6] Viz § 1466 občanského zákoníku.

[7] Viz § 1448 občanského zákoníku.

[8] Analogicky je to stejné jako v případě právnické osoby, kdy před jejím zápisem do obchodního rejstříku se posuzuje vůle zakladatelů, kteří jsou oprávněni za právnickou osobu před jejím vznikem

jednat.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)